
ROMAN
Olga van der Meer
Een jaar na Milo
Janine moet het verdriet om haar geliefde verwerken, maar dat niet alleen. De grootste klap moet nog komen!

EEN JAAR NA MILO

Van deze auteur verschenen eerder bij
Uitgeverij Zomer & Keuning:

Eindpunt
Broos geluk
Zussen
Jenny 2.0
Stroomversnelling

Olga van der Meer

Een jaar na Milo

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 9789401911009
ISBN e-book 9789401911016
NUR 344

© 2017 Uitgeverij Zomer & Keuning
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Omslagontwerp Liesbeth Thomas, t4design

www.zomerenkeuning.nl
www.olgavandermeer.jouwweb.nl

Alle rechten voorbehouden

1

SEPTEMBER

Vandaag heb ik mijn man Milo begraven.

Ik moet bijna hardop lachen als ik deze zin zie staan in dit schrift, oftewel dagboek, dat ik op advies van mijn vriendin Claudine ga bijhouden om mijn gevoelens op een rijtje te zetten en te verwerken. Zou het helpen? Ik kan het me niet voorstellen. Voorlopig lijkt alles nog te absurd voor woorden. Alsof het niet echt waar is. Alsof ik ieder moment kan ontwaken en de grijze, mistige laag om me heen weer op zal lossen, zodat ik de heldere kleuren van het leven weer kan zien. Ik loop al dagen rond als een zombie, volledig afgestompt en verbijsterd. De dood van Milo is te plotseling gekomen om te kunnen bevatten.

Acht dagen geleden vierde hij zijn veertigste verjaardag. Milo dacht dat we dat in het weekend erna zouden vieren, maar ik had de avond voor zijn verjaardag een surpriseparty voor hem georganiseerd in het zalencomplex waar de man van een van mijn vriendinnen als manager de scepter zwaait. De kleinste zaal mocht ik gratis gebruiken, mits er een minimaal aantal drankjes afgenomen zou worden. Nou ja, onze familie, vrienden, kennissen en collega's kennende, was dat geen probleem. Met ongeveer zeventig man stonden ze ons op te wachten toen Milo en ik arriveerden. Ik had hem verteld dat een collega van me haar zilveren bruiloft vierde en dat we haar echt even

moesten gaan feliciteren, al sputterde Milo flink tegen.

'Ik heb helemaal geen zin in een avond met onbekende mensen,' had hij gezegd. 'Ga maar alleen.'

'Doe niet zo ongezellig,' verweet ik hem. 'Wie weet hoe leuk het is. En zo niet, dan zijn we zo weer thuis.'

'Als je er met die instelling heen gaat, kun je net zo goed meteen thuisblijven,' voerde Milo aan. 'Ik ken daar bijna niemand, wat moet ik er doen?'

'Je kunt toch wel een uurtje meegaan om mij een plezier te doen? Ik ben vorige maand ook met jou mee geweest naar dat jubileum van je dartclub,' hielp ik hem herinneren.

Uiteindelijk gaf hij toe.

'Alleen voor jou dan,' zei hij erbij.

Ik wist slechts met moeite mijn opluchting te verbergen. Als Milo voet bij stuk had gehouden, had ik de verrassing moeten verklappen, want ik kon moeilijk al die mensen zonder het beloofde feestje naar huis sturen. Zover kwam het gelukkig dus niet. Om tien over half negen, tien minuten later dan afgesproken, stapten we het zaaltje binnen. Milo's gezicht was goud waard toen hij al die bekenden ontdekte en er luidkeels 'Lang zal hij leven' uit de boxen knalde.

Drie dagen later vond ik hem dood in bed. Een hartstilstand, zei de dokter. Ook al iets waarbij ik bijna moest lachen vanwege de absurditeit. Logisch. Als je hart niet stilstaat, ben je niet dood.

De felicitaties en de condoleances vloeiden in elkaar over. De kreet 'het leven begint bij veertig', die ik tientallen keren heb gehoord op zijn verjaardag, klonk nog na in mijn oren tijdens zijn begrafenis. Dezelfde mensen die acht dagen geleden uitbundig Milo's verjaardag hebben gevierd, brachten hem vandaag naar zijn laatste rustplaats. Verbijsterd en verslagen. *Flabbergasted*, zoals ze dat

in het Engels noemen. Niet te bevatten. Onwerkelijk. Bizar. Het was een week van uitersten.

Nu zit ik hier, alleen. Veel lieve mensen hebben aangeboden met me mee naar huis te gaan, maar dat heb ik afgeslagen. Na de enorme drukte en het geregel van de laatste dagen is het wel prettig om even alleen te zijn en mijn hoofd tot rust te laten komen, voor zover dat mogelijk is. Trouwens, vanaf nu ben ik alleen, echt alleen. Daar kan ik maar beter meteen aan wennen.

Tegen alle verwachtingen in heb ik vannacht prima geslapen. Tegen elf uur ben ik naar bed gegaan. Met een boek erbij, in een poging wat afleiding te vinden in het leven van de fictieve hoofdpersonen. Het is me echter niet eens gelukt het eerste hoofdstuk uit te lezen. Ongeveer halverwege ben ik in slaap gevallen, en ik word vanochtend om kwart voor acht pas wakker. Het leeslampje brandt zelfs nog. Tijdens dat wattige gevoel van ontwaken en het heerlijke nog even onder het dekbed kruipen, denk ik heel even dat ik de gebeurtenissen van de afgelopen week slechts gedroomd heb. Nog half in slaap draai ik me op mijn zij om Milo deelgenoot te maken van wat zich gedurende de nacht in mijn geest heeft afgespeeld. De lege, koude plek naast me brengt me met een harde klap terug in de realiteit. Hij is echt weg. Echt dood.

Rillend, ondanks de aangename nazomertemperatuur buiten, stap ik uit bed. Op de schoorsteen zie ik de felicitatiekaarten tussen de kaarten met oprechte deelneming staan. Resoluut veeg ik alles bij elkaar. De felicitatiekaarten belanden in de prullenbak, de condoleancekaarten leg ik keurig op een stapeltje in de kast. Ooit ga ik die nog weleens rustig lezen, maar niet nu.

Na een lange, warme douche en het aantrekken van een comfortabel huispak kijk ik rusteloos om me heen.

Wat nu? Wat hoort een weduwe op de eerste dag dat ze echt alleen is te doen? Weduwe… Wat een bespottelijk woord eigenlijk. Maar ik ben het officieel wel. Ik proef het woord op mijn tong.

'Weduwe,' zeg ik hardop in de stille kamer.

Doe niet zo bespottelijk, spreek ik mezelf daarna in gedachten streng toe.

De dag sleept zich voort. In de loop van de ochtend vraag ik me af waarom ik eigenlijk niet gewoon ben gaan werken. Dan had ik tenminste wat afleiding gehad en iets om te doen. Thuiszitten met niets omhanden helpt niet echt mee om me beter te doen voelen. Tegelijkertijd weet ik echter wel dat werken ook geen oplossing is. Er zou toch niets uit mijn hoofd en handen voortkomen. Als medewerker schadeafhandeling bij een grote verzekeringsmaatschappij moet ik toch echt mijn aandacht bij mijn werk kunnen houden. Mijn chef heeft me gezegd dat ik alle tijd moet nemen die ik nodig heb voor ik terugkeer op de werkvloer. Maar hoeveel tijd is dat? Tot ik over de dood van Milo heen ben? Tot het verdriet me niet meer afleidt? Ben ik eigenlijk wel diep verdrietig? Op dit moment is 'leeg' het beste woord om mijn gevoelens te beschrijven. Helemaal leeg. Uitgehold. Mijn hersens weigeren dienst. Mijn hart klopt in zijn gewone tempo, maar het lijkt alsof het opgesloten zit in een ijzeren kistje, waar niets in door kan dringen. Alles wat ik doe, gaat op de automatische piloot, alsof ik word aangestuurd door iets van buitenaf. Of er iemand achter een paneel de knoppen zit te bedienen waardoor mijn lijf in beweging komt.

'Janine, doe niet zo achterlijk,' zeg ik hardop tegen mezelf.

Ik schrik van het geluid van mijn eigen stem in het lege huis. Help, ik moet echt iets gaan doen voor ik transformeer in een tegen zichzelf pratende zonderling! Maar

wat? Dit is zo'n rare, onwerkelijke dag. Ik dwaal rond in een zwarte poel, zonder te weten waar het licht is, met geen enkel besef van hoe ik hieruit moet komen.

Het schelle gerinkel van de telefoon haalt me uit mijn gedachten, die zo ver weg waren dat ik niet meteen besef waar het geluid vandaan komt. Het duurt dan ook even voor ik in staat ben om op te nemen.

'Met Janine Vreeswijk,' meld ik me.

'Dag lieverd,' klinkt de warme, vertrouwde stem van mijn vader in mijn oor. 'Heb je een beetje kunnen slapen vannacht?'

'Ja, eigenlijk heel goed,' antwoord ik naar waarheid. 'Maar vandaag…' Ik stok.

'Vandaag word je heen en weer geslingerd tussen tegenstrijdige gevoelens, weet je geen raad met jezelf, heb je geen idee wat je moet doen en kun je met geen mogelijkheid je toekomst overzien,' maakt mijn vader mijn zin af.

'De man met ervaring,' zeg ik met een scheef lachje. 'Hoe heb jij dat gedaan nadat mama was overleden?'

'Dat kan ik me niet eens goed herinneren,' bekent hij. 'Maar er was één groot, wezenlijk verschil met jouw situatie nu.'

'En dat is?'

'Ik had jou,' zegt hij eenvoudig.

Hier weet ik niets op terug te zeggen. Na een kort gesprek en de verzekering van mijn vader dat ik altijd naar hem toe kan komen als ik behoefte heb aan gezelschap, verbreek ik de verbinding. Dat ene zinnetje dreunt nog lang na in mijn hoofd.

Mijn moeder is vijf jaar geleden gestorven, na een ziekbed van enkele maanden. Ze had longkanker en hoewel ze vanaf het moment van de diagnose heel strijdlustig was, heeft ze die strijd al vrij snel op moeten geven. Het

was een moeilijke tijd en natuurlijk deed ik als enige dochter alles wat in mijn vermogen lag om mijn ouders bij te staan. Dat vond ik niet meer dan logisch en daar is verder nooit over gepraat. Door die drie kleine woordjes van mijn vader laat hij alsnog weten dat het gewaardeerd werd, dat mijn aanwezigheid en mijn hulp daadwerkelijk iets voor hen betekend heeft. Vijf jaar na dato word ik daar alsnog blij van.

Helaas heb ik niet zo'n vangnet, hoewel dat waarschijnlijk niet het juiste woord is. Zo'n stimulans om door te blijven gaan, kan ik beter zeggen. Een reden om niet bij de pakken neer te gaan zitten. Milo en ik hebben geen kinderen gekregen, de grootste tegenslag en het diepste verdriet uit ons huwelijk. Vooral voor Milo, moet ik daar eerlijk aan toevoegen. Vader worden heeft altijd boven aan zijn prioriteitenlijstje van het leven gestaan. Hij wilde niets liever dan een paar kinderen aan wie hij zijn levensfilosofie door kon geven. Hij zag zichzelf al stoeien met zijn zoons of de natuur in trekken met zijn dochters. Alles wat hij met zijn kinderen wilde doen en beleven, heeft jarenlang in heldere kleuren op zijn netvlies gestaan, tot door de vele onderzoeken en behandelingen die kleuren vervaagden en uiteindelijk, na de vernietigende diagnose dat een eigen kind nooit tot de mogelijkheden zou behoren voor ons, verdwenen en slechts een zwart-witafdruk achterlieten.

Het lag aan mij. Mijn binnenkant functioneert niet zoals die zou moeten voor een vrouw met een kinderwens. Natuurlijk kan ik daar zelf niets aan doen, toch heb ik me er lang schuldig over gevoeld dat ik Milo's liefste wens niet kon vervullen. Dat ik de belemmering vormde om het leven te leiden dat hij altijd voor ogen had gehad. Zelf heeft hij nooit iets in die richting gezegd, maar sindsdien is er wel een verwijdering ontstaan tussen ons.

De lege kamers die we ooit voor onze kinderen hadden bestemd, vormden een wig, en de gedroomde toekomstplannen werden niet ingeruild voor andere doelen. Sinds de dag van de definitieve diagnose waren Milo en ik geen eenheid meer, maar twee mensen die in hetzelfde huis woonden. We deelden nog wel ons leven, maar niet meer onze dromen, onze idealen en onze toekomst. Dat klinkt hard en voelt zelfs een beetje als verraad naar Milo toe om dat nu, zo vlak na zijn dood, te denken, maar het is helaas de bittere waarheid. Dat neemt overigens niet weg dat zijn overlijden een keiharde klap voor me is en ik oprecht verdriet heb. Diep in mijn hart weet ik echter ook dat ik er veel slechter aan toe zou zijn geweest als Milo een paar jaar eerder overleden zou zijn. Die gedachte schud ik van me af. Zo wil ik niet denken. Milo is dood en dat is verschrikkelijk. Hij verdient het dat ik echt om hem rouw.

Om halfzes die middag gaat mijn bel. Ik verwacht niemand, dus kijk ik eerst door het kleine, ronde kijkgaatje in de deur. Vervormd door het glaasje zie ik mijn buurvrouw van de rechterkant staan, Berna. Berna en haar man Marnix wonen al veertig jaar in deze straat, vanaf het moment dat ze trouwden. Ze kennen iedereen in de buurt en weten alles wat er zich afspeelt. Berna wordt oneerbiedig 'het nieuwsblad' genoemd in de wijk, toch is iedereen dol op dat kleine, pittige vrouwtje dat nooit een blad voor de mond neemt en altijd voor iedereen klaarstaat. Zodra ik de deur heb geopend, duwt ze een pannetje in mijn handen.

'Kijk eens, kind, een lekker kippensoepje. Vanmiddag vers gemaakt. Ik kan me zo voorstellen dat je nog geen zin hebt om alleen voor jezelf te koken.'

Verdwaasd staar ik naar het pannetje met het beslagen glazen deksel.

‘Ik krijg die pan wel een keer terug, dat heeft geen haast. Pannen genoeg,’ ratelt Berna verder. ‘Morgen heb ik deze niet nodig, want dan maak ik pasta. Marnix is gek op pasta met veel gehaktsaus. Jij ook? Dan maak ik wat extra, hoef je morgen ook niet te koken.’

‘Wat ontzettend lief van je,’ zeg ik ontroerd.

‘Ach kind, dat is toch niks,’ wuift Berna dat snel weg. ‘Dat doe je gewoon voor elkaar, daar hoeven we verder geen woorden aan vuil te maken. Dus morgen kom ik om dezelfde tijd. Eet smakelijk, kind.’

Voor ik nog iets kan zeggen doet ze al een paar passen opzij en schiet ze snel haar eigen huis weer in. Door de heerlijke geuren die uit het pannetje komen, realiseer ik me dat ik trek heb. De lunch heb ik vandaag overgeslagen. Er speelt zich zoveel af in mijn hoofd dat ik er niet eens aan gedacht heb om te eten. Ik schep wat op een bord en ga daar na enige aarzeling mee voor de tv zitten. Milo haatte het om met een bord op schoot voor de televisie te eten, dat vond hij armoedig. Speciaal voor hem dekte ik dan ook iedere avond de tafel, maar dat hoeft nou niet meer. Ik kan tijdens het eten ongestoord naar een onbenullig programma kijken. Een licht schuldgevoel bekruipt me bij deze gedachte, maar dat zet ik van me af. Waarom zou ik in vredesnaam de tafel moeten dekken voor alleen mezelf? Er is toch niemand om tegen te praten.

De soep smaakt voortreffelijk. Berna kan blijkbaar net zo goed koken als kletsen. Het gebaar ontroert me echt. Tijdens de begrafenis heb ik tientallen mensen horen zeggen dat ik hen altijd mag bellen en dat ze alles voor me willen doen. Berna en Marnix kwamen niet met deze gemeenplaatsen aanzetten, maar ze biedt nu wel als eerste daadwerkelijke, praktische hulp. Het wordt me even warm om mijn koude, lege hart.

De dagen rijgen zich aaneen. Voor ik het weet ben ik 'al' twee weken weduwe, wat ik overigens nog steeds een heel raar woord vind. Het went niet om het te zeggen. Het zijn nog steeds vreemde dagen. Ik voel me ontheemd, heb weinig eetlust, huil veel en mis Milo steeds meer met ieder uur dat verstrijkt. Gek genoeg slaap ik wel goed, al merk ik daar overdag weinig van, want ik ben en blijf heel erg moe. Iedere ochtend begint hetzelfde, met dat ene moment waarop het heel even lijkt alsof er niets aan de hand is. Die seconde van heerlijke onwetendheid, voordat de keiharde realiteit tot me doordringt. Zal dat ooit veranderen? Zal er ooit een dag komen waarop ik 's morgens wakker word en het meteen weet? Ik hoop het eigenlijk niet. Hoe hard de klap ook is als het besef komt, die ene, dagelijks terugkerende seconde wil ik nog niet missen.

Verder mag ik eigenlijk niet klagen. Er is veel te regelen, waardoor ik tenminste een beetje bezig blijf tussen het piekeren door. Deze dagen staan voornamelijk in het teken van verdriet, spijt om wat er verkeerd is gegaan, dankbaarheid vanwege de goede jaren die we gehad hebben, het ophalen van herinneringen en het zoeken van een nieuw ritme. Dat laatste valt me niet mee. Mijn leven staat voor mijn gevoel stil. On hold. Er zit geen structuur in mijn dagen, er wachten me geen verplichtingen en niemand verwacht nog iets van me. Wellicht zou het beter zijn om weer te gaan werken, maar eigenlijk moet ik daar nog niet aan denken. Het normale leven staat momenteel heel ver van me af. Toch voel ik me niet diepongelukkig of zo. Wel nog steeds leeg en ontheemd.

'Als een dolende in de woestijn,' declameert mijn vriendin Violet op een dag theatraal. Ze rolt met haar ogen en trekt er zo'n grappig gezicht bij dat ik onwillekeurig moet lachen. De spieren in mijn kaken doen er gewoon zeer van, zo'n tijd geleden is het dat die gebruikt zijn.

‘Eigenlijk sla je de spijker wel op zijn kop,’ zeg ik dan. ‘Het klinkt verschrikkelijk overdreven, maar het geeft wel de essentie weer van wat ik voel.’

‘Dat lijkt me logisch,’ zegt Violet nuchter. ‘Je bent bijna twintig jaar lang onderdeel geweest van het setje “Janine en Milo”. Je kunt niet verwachten dat je dat in slechts een paar weken achter je kunt laten en je weer goed in je vel zit. Dat zou ik pas echt vreemd vinden.’

‘Daar heb je wel gelijk in,’ geef ik toe.

‘Lieve schat, ik heb altijd gelijk. Wanneer ga je dat nou eens beseffen?’ Violet trekt een verwaand gezicht en slaat zichzelf op de borst voordat ze opstaat. ‘Ik ga ervandoor, Erwin komt zo thuis. Kan ik nog iets voor je doen voor ik ga?’

‘Ik ben niet hulpbehoevend,’ dien ik haar van repliek.

Ze grijnst breed.

‘Zo ken ik je weer. Je hebt in ieder geval weer eens gelachen, daar ben ik blij om.’ Ze omhelst me hartelijk. ‘Kop op, meid. Ooit breken er betere tijden aan,’ fluistert ze in mijn oor.

Ik loop met haar mee naar de voordeur. Op het moment dat ik die opentrek, staat Berna net op het punt om aan te bellen. In haar handen het inmiddels vertrouwde pannetje met daarin een warme maaltijd. Ze brengt niet dagelijks iets langs, maar wel regelmatig. Dit is inmiddels de vijfde keer al dat ik mag genieten van haar kookkunsten.

‘Niet hulpbehoevend, zei je toch?’ plaagt Violet me.

‘Het is niet nodig, maar wel verschrikkelijk welkom. Dank je wel weer, Berna.’

‘Eet ze,’ zegt Berna kort. Zoals altijd verdwijnt ze meteen weer in haar eigen huis. Ik heb haar een paar keer gevraagd of ze iets wil drinken, wat ze stelselmatig weigert. Vreemd, want Berna is nooit vies van een roddelpraatje

en grijpt normaal gesproken iedere aanleiding voor een gesprek aan. Ik heb het idee dat ze niet goed weet hoe ze met mij, de kersverse weduwe, om moet gaan, dat ze me daarom verder mijdt. Ik kan daar begrip voor opbrengen, want het is ook moeilijk. Des te meer waardeer ik haar maaltijden. Dat is haar manier om me te vertellen dat ze met me meeleeft.

Ik zwaai Violet na tot ze de hoek om gefietst is. Plotseling overvalt me een aanval van jaloezie. Daar gaat mijn vriendin, op weg naar de man van wie ze houdt, die van haar houdt en met wie ze gelukkig is. Straks zitten ze samen aan tafel, genietend van de maaltijd die ze samen hebben klaargemaakt, pratend over hun dag, lachend om niets en blij omdat ze bij elkaar zijn. En ik? Ik zit in mijn eentje voor de tv, met op mijn schoot een bord met eten dat ik van de buurvrouw heb gekregen. Een medelijdenmaaltijd. Zonder iemand om mee te praten, want diezelfde buurvrouw weet niet wat ze tegen me moet zeggen en alle andere mensen in mijn omgeving hebben genoeg aan hun eigen partners en hun eigen gezinnen. Even voel ik mezelf heel zielig en ik moet echt al mijn gezonde verstand bij elkaar rapen om dat gevoel van me af te zetten. Ik ben niet zielig, hou ik mezelf voor. Goed, ik eet een medelijdenmaaltijd, maar dat is altijd nog beter dan vergeten of genegeerd worden. En als ik heel eerlijk ben, moet ik bekennen dat het met Milo aan tafel ook niet altijd onverdeeld gezellig was. Vooral de laatste maanden niet. Hij was vaak afwezig en verstrooid en kon lange tijd voor zich uit zitten staren zonder iets te zeggen. Meerdere malen heb ik hem gevraagd wat er aan de hand was, waar hij mee zat, maar dat wimpelde hij altijd af met een nietszeggend: 'Niets, het is gewoon druk op mijn werk.'

Achteraf vraag ik me af of hij zich soms al langere tijd niet goed voelde. Dergelijk gepieker heeft echter weinig

nut, daar is het te laat voor. Ik zal nooit weten of hij zich zo gedroeg omdat hij zich niet lekker voelde, het echt druk had of ergens anders over inzat. Ik kan me beter richten op mezelf en een manier zoeken om het gemis van Milo een plekje te geven. Hoe doe je dat? Wat bedoelen mensen er eigenlijk mee als ze dat zeggen? Het klinkt zo simpel, maar is waarschijnlijk het moeilijkste wat er is.

Gelukkig heb ik altijd, ook tijdens ons huwelijk, geïnvesteerd in vriendschappen en een sociaal leven. Die investering betaalt zich uit nu ik heel hard mensen om me heen nodig heb. Sommige mensen mijden me, maar voor de rest ondervind ik heel veel liefde en hartelijkheid om me heen.

Ten eerste uiteraard van mijn vader. Omdat hij niet bepaald in de buurt woont, zien we elkaar niet veel, maar we bellen een paar keer per week. Ten tweede van mijn beste vriendinnen, Violet en Claudine. Ik ken ze allebei al sinds onze schooltijd en onze vriendschap is onverbrekelijk, al gaan er soms weken of zelfs maanden voorbij zonder dat we elkaar zien. Dat maakt niet uit, dat kan tussen ons. In deze periode van mijn leven zijn ze er onvoorwaardelijk voor me. Violet woont sinds kort samen met Erwin en zit nog midden in de fase van graag samen op de bank zitten en elkaars handje vasthouden, toch scheurt ze zich regelmatig los uit Erwins armen om mij gezelschap te houden. Claudine is een happy single met een drukke baan, maar weet tussen haar werkzaamheden door iedere dag even tijd te vinden om me te bellen en staat een paar keer per week onaangekondigd op de stoep. Ook mijn buren zijn van onschatbare waarde. Berna met haar pannetjes eten en Elske, die met haar man Wilco links van me woont, met haar vrolijke praatjes over de tussen

onze woningen in staande heg. Elske doet altijd of er niets aan de hand is, of ik niet slechts enkele weken geleden mijn man ben verloren. Ze is niet ineens extra lief of aardig, maar gedraagt zich zoals ze altijd al heeft gedaan. Een verademing. Andere buren uit de straat kijken me meewarig aan als ze me tegenkomen, vragen met medelijden en tevens een beetje sensatiezucht in hun stem hoe het met me gaat of draaien snel hun hoofd om, zodat ze net kunnen doen of ze me niet gezien hebben. De ongecompliceerde houding van Elske bevalt me een stuk beter. Verder zijn er een paar collega's met wie ik ook privé omga en wat mensen van de badmintonclub waar ik al jaren lid van ben die me nu niet in de steek laten. En last but not least, de mensen van mijn boekenclubje.

De term 'boekenclub' is eigenlijk een beetje overdreven. De boeken die we lezen, zijn vooral een excuus voor vele gezellige avondjes met elkaar. Avonden waarop de wijn rijkelijk vloeit, we allemaal lekkere hapjes meenemen, er heel veel gepraat en gelachen wordt en er slechts zijdelings over de gelezen boeken gepraat wordt. Maar ach, wat maakt dat uit? We hebben het leuk samen, dat is wat telt. Inclusief mezelf bestaat dit clubje uit zes vrouwen, die maandelijks een avond samenkomen, zonder de partners erbij. Ook deze vijf vrouwen vergeten me niet. Stuk voor stuk bellen ze me, komen ze bij me langs of sturen ze lieve berichtjes. Wat dat betreft mag ik zeker niet klagen, de mensen om me heen vormen een warm vangnet. Ik realiseer me echter heel goed dat dit niet blijvend is. Op een gegeven moment, waarschijnlijk eerder dan ik denk of hoop, ebt dit weer weg. Dan pakken mensen de draad van hun eigen leven weer op en beland ik in het vergeethoekje. Dan wordt de aandacht minder, wordt er niet meer steeds gevraagd hoe het met me gaat en stoppen de bezoekjes en telefoontjes. Logisch, zo werkt

dat nu eenmaal. Het drama van Milo's overlijden wordt straks overvleugeld door andere gebeurtenissen en neemt dan bij iedereen een steeds kleinere plek in. Voor nu mag ik me deze extra, liefdevolle aandacht even aan laten leunen, maar ik moet er zelf voor zorgen dat ik bij al deze mensen betrokken blijf, dat ik niet passief in een hoekje ga zitten tot mensen daar genoeg van hebben en me links laten liggen.

Toch aarzel ik, ondanks dat besef, met het geven van een antwoord als Brigitte me belt met de vraag of ik komende week naar de avond van de boekenclub kom.

'We doen het bij Valentina,' zegt ze. 'Eigenlijk ben jij aan de beurt, maar ja…' Haar stem zakt weg en ze stopt met praten.

'Ik weet het nog niet,' antwoord ik, zonder op haar laatste opmerking in te gaan. We weten allebei wat ze had willen zeggen.

'Wat houdt je tegen?' wil Brigitte weten.

'Ik weet niet of ik er al aan toe ben om gezellig mee te doen,' beken ik.

'Wanneer ben je dat dan wel?' gaat ze meedogenloos verder. 'Volgende maand? Over een halfjaar? Dat weet je niet van tevoren, Janine. Dat merk je pas als je er bent. Niemand verwacht overigens van je dat je de hele avond vrolijk gaat zitten lachen.'

'Als ik erbij zit met een zielig gezicht verhoogt dat de stemming niet,' werp ik tegen.

'Dat is het andere uiterste. Kom nou maar gewoon. Als je je niet goed voelt of het je te druk wordt, kun je tenslotte opstaan en weggaan wanneer je wilt,' meent Brigitte terecht. 'In je eentje thuis blijven zitten lost ook niets op.'

Natuurlijk heeft ze daar gelijk in, maar de drempel om 'ja' te zeggen en daadwerkelijk het gewone leven weer in

te stappen is me nog iets te hoog. Met de belofte het haar binnen een paar dagen te laten weten, verbreek ik de verbinding.

Twee dagen later belt Brigitte weer.

'De plannen zijn enigszins aangepast,' meldt ze. 'We starten wat eerder op de avond met een gezamenlijk etentje. Valentina gaat zich uitleven in de keuken. Ze verheugt zich erop om voor ons te koken, zei ze.'

'Hoe komt dat zo ineens?' vraag ik.

'Samenloop van omstandigheden. De mannen van zowel Valentina als Renata zijn een paar dagen op stap, van het bedrijf waar ze samen werken. Robbert van Eef moet de hele week overwerken en eet op de zaak. Zodoende hebben we besloten dat mijn Ernst en Jurre van Norma maar eens een avond voor zichzelf moeten zorgen. Om de eenzaamheid van Valentina, Renata en Eef een avondje op te heffen.'

'En die van mij,' begrijp ik meteen.

Heel even valt Brigitte stil.

'Was het zo opvallend?' vraagt ze dan kleintjes.

'Nogal, ja.' Ik begin te lachen. 'Maar wel ontzettend lief van jullie. Oké, ik zal je verdere moeite besparen, ik ben erbij volgende week.'

'Fijn,' zegt Brigitte oprecht. 'Daar ben ik blij om, Janine. En je weet het, je hoeft je nergens toe verplicht te voelen. Zodra je wilt, ga je gewoon weg.'

'Maar niet voordat de afwas gedaan is zeker,' plaag ik haar.

'Het is natuurlijk wel de bedoeling dat we na het eten serieus een boek gaan bespreken,' haakt Brigitte daar serieus op in. Daarop schieten we samen in de lach.

Met een warm gevoel hang ik even later op. Ik prijs mezelf gelukkig met zoveel lieve vriendinnen om me heen, die allemaal hun best doen om me te helpen. Jam-

mer dat ze de leegte en de stilte in mijn eigen huis niet weg kunnen nemen. Die drukt die avond extra zwaar op me.

De bewuste avond van de boekenclub heb ik eigenlijk alweer spijt van mijn toezegging om te komen. Buiten is het guur. De herfst is ineens goed begonnen, de regenvlagen slaan tegen de ruiten. Dat is overigens niet de enige reden waarom ik geen zin heb om naar buiten te gaan. De afgelopen weken heb ik me teruggetrokken in mijn cocon in huis en de stap om daar verandering in te brengen is groot. Naar buiten gaan betekent een aanvang nemen met het gewone leven, het leven zoals het was voordat Milo onverwachts overleed, inmiddels alweer vier weken geleden. Of pas vier weken, net hoe je het bekijkt. Voor mijn gevoel klopt dat niet. Daar ben ik nog niet aan toe.

Aan de andere kant heeft het thuiszitten me ook niets opgeleverd, behalve dan dat ik me steeds meer de zielige weduwe ga voelen. Het alleen-zijn is niet iets wat begint te wennen. Raar eigenlijk, want toen Milo nog leefde was ik ook vaak alleen thuis. Hij werkte veel, ook regelmatig 's avonds, daarnaast had hij zijn voetbalclub, de dartclub en bracht hij minstens één avond in de week door in de sportschool. Ik heb daar nooit moeite mee gehad. Integendeel juist. Naast mijn baan en mijn eigen drukke sociale leven vond ik het altijd heerlijk om een avond of een dag in het weekend voor mezelf te hebben, zonder rekening te hoeven houden met mijn echtgenoot. Maar dat was anders. Toen wist ik dat hij op een gegeven moment weer thuis zou komen, net zoals ik nu weet dat hij er nooit meer zal zijn. Het is zo'n definitief woord. Nooit. Nooit meer.

Hè bah! Ik schud die negatieve gedachten van me af en

pak zuchtend mijn jas en mijn tas, ondertussen de neiging om de telefoon te pakken en af te bellen onderdrukkend. Dat hebben de vriendinnen van mijn boekenclub niet aan me verdiend. Dit gezamenlijke etentje is vooral georganiseerd voor mij, om me een leuke avond en wat afleiding te bezorgen, dat is me wel duidelijk. Zo lief. Dat ga ik niet de grond in boren door op het laatste moment af te zeggen.

Ondanks het gure weer besluit ik te gaan lopen naar het huis van Valentina, een wandeling van ongeveer twintig minuten. Even met mijn kop in de wind, soms heeft een mens dat heel hard nodig. Het is best lekker om buiten te zijn, ontdek ik. De laatste weken mijd ik dat steeds meer en heb ik me teruggetrokken in huis. Waarom eigenlijk? Om vragen als 'hoe gaat het?' te vermijden? Om de meewarige blikken van mijn buren te ontwijken? Dat was tenminste wat ik als excuus gebruikte. Of was het pure lamlendigheid? Blijven zitten en niets doen is heel makkelijk, weet ik inmiddels uit ervaring. Té makkelijk, je verliest er al je energie van. Pas nu, nu ik weer echt iets doe en een echt doel heb, merk ik dat ik aan het afzakken ben. Midden in dat proces heb je dat niet in de gaten, je glijdt er heel simpel in en laat je vervolgens meevoeren naar beneden.

Ondanks mijn koude wangen en handen en mijn haar dat slap en nat langs mijn gezicht hangt, voel ik me wat beter als ik bij Valentina aanbel, tien minuten later dan afgesproken. Ik ben dan ook de laatste en word enthousiast begroet door de andere vijf vrouwen.

'We waren al bang dat je toch niet kwam,' zegt Norma.

Brigitte geeft haar een por voordat ze mij een paar zoenen geeft.

'Fijn dat je er bent. Wijntje?' Uitnodigend houdt ze de fles omhoog en ze schenkt een glas voor me in terwijl de

anderen me ook om de beurt omhelzen.

In eerste instantie is de sfeer een beetje ongemakkelijk. De stemming wil er niet echt in komen. Mijn vriendinnen doen te hard hun best om mij te ontzien en passen angstvallig op dat ze niets verkeerds zeggen. Gelukkig verandert dat zodra we de tafel gaan dekken en de laatste voorbereidingen voor het eten worden getroffen. Eef laat bijna de schaal met sla vallen, wat voor het nodige gejoel zorgt en Renata struikelt over de drempel terwijl ze een fles wijn in haar handen houdt.

'Hé, kijk uit, dat is drankmisbruik!' roept Brigitte verontwaardigd. Haastig redt ze de fles uit Renata's handen.

'Hallo! Ik breek zowat mijn nek, een beetje medeleven zou fijn zijn,' protesteert Renata.

'Je ziet welke plek je in haar hart inneemt,' giechelt Norma. 'Na de alcohol dus.'

'Fijn, zo'n vriendin,' moppert Renata.

'Niet zeuren.' Lachend slaat Brigitte haar op haar schouder. 'Je bent mijn liefste vriendin en ik hou van je. Ik pakte alleen die fles wijn uit angst dat je in de glasscherven zou vallen en je zou bezeren.'

'Yeah, right. Ik zal maar net doen of ik dat geloof,' zegt Renata nog.

Even later zitten we met zijn zessen aan tafel en wordt het steeds gezelliger. Tot mijn eigen verbazing geniet ik ervan. Ik zeg niet veel, maar koester me in het gezelschap van mijn vriendinnen en luister lachend naar de kwinkslagen die over de tafel vliegen.

Valentina, naast me, stoot me aan.

'Gaat het?' vraagt ze zacht.

Ik knik haar warm toe.

'Beter dan ik verwachtte. Het is fijn om hier te zijn, bij jullie.'

'Meen je dat? Je bent zo stil,' neemt Eef onverwachts

het woord. 'Je hoeft je niet groot te houden, Janine. Hoe gaat het nu echt met je?'

Het gesprek stokt, ik zie een aantal hoofden mijn kant op draaien.

'Nee hè?' mompelt Brigitte. 'Dat zouden we niet doen, Eef. We zouden het gezellig houden, hadden we afgesproken.'

'Het geeft niet,' zeg ik. 'Eigenlijk ben ik wel blij dat iemand er rechtstreeks naar vraagt en het bespreekbaar wordt. Het onderwerp Milo hangt loodzwaar tussen ons in.'

'Geef dan antwoord.' Eef kijkt me recht aan.

'Slecht,' geef ik toe. 'Ik mis Milo enorm, mijn huis voelt tien keer zo groot aan zonder hem erin. Er is zo veel wat ik hem wil zeggen, zo veel wat ik met hem wil delen. Ons leven was nog helemaal niet af. Het klopt niet dat hij weg is.' Zonder dat ik het tegen kan houden loopt er een traan langs mijn wang. Ondanks dat voelt het best prettig om mijn gevoelens eens hardop uit te spreken. Hoewel, prettig is niet het juiste woord. Het voelt als een opluchting. Tot nu toe was mijn antwoord op een dergelijke vraag steevast: 'Goed hoor. Ik moet wel, hè? Het leven gaat door.' Drie gemeenplaatsen in één antwoord en ik meende er nooit eentje van.

Eef knikt bedachtzaam.

'Logisch natuurlijk. Rouwen kost tijd, dat doe je niet in een paar weken. Het wordt voorlopig alleen nog maar erger, vrees ik.'

'Lekker opbeurend,' verwijt Norma haar.

'Maar wel de waarheid,' zeg ik. 'Milo en ik zijn zo'n twintig jaar samen geweest, dat kun je niet zomaar achter je laten en doorgaan. Het dagelijks leven is momenteel een gevecht, een voortdurende strijd. Ik heb nooit geweten dat een mens zich zo verschrikkelijk eenzaam en ver-

laten kan voelen. Op sommige momenten vliegt de realiteit van zijn dood me zo hard aan dat ik er echt duizelig van word. Dan voel ik me letterlijk wegzakken in een poel van verdriet en ellende. Dat is trouwens niet altijd zo, hoor,' voeg ik snel aan deze deprimerende woorden toe bij het zien van de geschrokken gezichten om me heen. 'Het zijn momentopnames. Op andere tijdstippen gaat het juist verrassend goed, dat is het rare eraan. Het is soms net of ik in een achtbaan zit en ik heen en weer word geslingerd tussen verschillende, ver uit elkaar liggende emoties.'

'Je weet dat je ons altijd kunt bellen als je wilt praten, hè?' zegt Brigitte.

'Is er iets wat we voor je kunnen doen?' vraagt Valentina op hetzelfde moment.

Ook al van die gemeenplaatsen, de gebruikelijke opmerkingen en vragen in een dergelijke situatie. Die overigens oprecht gemeend zijn, dat weet ik zeker. Ik ken deze vrouwen goed genoeg om te weten dat ze alles willen doen om het makkelijker te maken voor me. Helaas ligt dat niet binnen de mogelijkheden. Het enige wat echt zou helpen is Milo terugbrengen, iets wat niemand kan.

'Jullie doen al genoeg door er simpelweg voor me te zijn,' zeg ik, de kring rondkijkend. 'Ik ben blij dat jullie me hebben overgehaald om te komen vanavond. Volgende maand bij mij, afgesproken?'

'Daar drinken we op!' roept Norma uitgelaten terwijl ze haar glas omhooghoudt.

Ik voel dat mijn lippen verstijven in een niet-gemeende glimlach. Ze is duidelijk blij dat dit precaire onderwerp klaar is en we weer over koetjes en kalfjes kunnen gaan praten. Maar dat geeft niet. Niemand kan mijn verdriet wegnemen, en er eindeloos over door blijven praten helpt ook niet. Het is fijn dat het even bespreekbaar is geweest.

Ondanks alles voel ik me op dit moment best goed. Er is lekker eten, gezellig gezelschap en goede wijn. Het gemis, de pijn en het verdriet slaan morgen ongetwijfeld weer dubbel zo hard toe, maar nu besluit ik zo veel mogelijk te genieten van wat deze avond me biedt.

Als niets is wat het leek te zijn, was alles dan een leugen?

Na het plotselinge overlijden van haar man Milo gaat Janine zowat kapot van verdriet. Maar dat slaat om in verbazing als ze ontdekt dat Milo er een heel ander leven op nahield naast hun huwelijk. Hij blijkt een zoontje te hebben bij een andere vrouw – voor Janine extra pijnlijk omdat zij onvruchtbaar is. Wat volgt is een jaar vol strijd, woede, verdriet, vernedering en twijfels, maar ook een onverwachte vriendschap en een nieuwe liefde.

Olga van der Meer laat in *Een jaar na Milo* zien wat ook zijzelf als geen ander kan: opkrabbelen uit dal na dal, omdat aan het eind van de tunnel altijd weer het licht schijnt.

'Everything will be okay
in the end.
If it's not okay, it's
not the end.'

ISBN 978 94 0191 100 9 NUR 344

9 789401 911009

www.zomerenkeuning.nl

Z&K